

Maliarske sympóziium Moravany - Resuscitácia tradície

Silvia L. Čúzyová

Čúzyová, S. L.: Maliarske sympóziium Moravany - Resuscitácia tradície. In: *Ostium*, roč. 16, 2020, č. 3.

Tradícia sympózií je zakotvená v zlatej ére našej kultúry, v druhej polovici 60. rokov 20. storočia. Medzinárodné maliarske sympóziium v Moravanoch nad Váhom fungovalo ako spojovacia línia kontinuálne štyridsať rokov, od 1967 do 2007 prešlo zo špičkovej kondície cez úskalia socrealizmu, divoké deväťdesiate až do úplného kolapsu po roku 2007. V „letokruhoch“ svojej existencie seizmograficky zaznamenalo trendy, novinky, preferencie, nuansy aj výkyvy našej výtvarnej scény a jej inštitucionálneho pozadia. „V nadväzovaní neformálnych kultúrnych kontaktov umelcov žijúcich a tvoriacich v rozdelenom svete splnili sympóziá aj u nás nezastupiteľnú úlohu. Uskutočnili ideu stretnutia umelcov a výmeny odborných informácií o stave disciplíny bezprostrednou osobnou, necenzurovanou komunikáciou účastníkov. Hoci organizácia našich medzinárodných sympózií prebiehala v medziach inštitucionalizovanej bázy výtvarníckej organizácie, v sympoziálnych minikolektívoch sa rozhostila liberálna atmosféra, stali sa ostrovmi pozitívnej deviácie, prinajmenšom pre domácich účastníkov. To všetko malo spätnú väzbu na umeleckú sféru, podliehajúcu tvrdým metódam centrálne riadenej, systematicky ideologizovanej kultúrnej politiky. Na sebauvedomujúci proces slovenského výtvarného umenia 60. rokov mali teda výtvarné sympóziá nezameniteľne pozitívny vplyv.“[\[1\]](#)

Ponuku žiť a tvoriť istý čas spolu v prostredí starobylého kaštieľa prijali maliari prvýkrát v roku 1967. Milan Lалуha, Rudolf Krivoš, Bohuslav Kulhavý, Alexander Eckerdt a Alojz Klimo boli účastníkmi (skúšobného a nemedzinárodného) predsypoziálneho ročníka, od ktorého sa datuje vznik podujatia. V kultúrne bohatom roku 1967 sa konal aj III. ročník Sochárskeho sympózia vo Vyšných Ružbachoch, tiež Sochárske sympóziium kovovej plastiky v Košiciach a priamo v Moravanoch nad Váhom – spolu s maliarskym, aj medzinárodné sochárske sympóziium v technikách dreva. V mimoriadnom šesťdesiatom siedmom sa v neďalekých Piešťanoch prvýkrát inštalovala aj exteriérová prehliadka s titulom Prvé trienále slovenského sochárstva, dnes známa ako Socha piešťanských parkov.[\[2\]](#)

„Má vôbec takéto maliarske sympóziium nejaký konkrétny a jasný cieľ, nejaké vyššie ‚poslanie‘? Ak áno, potom v čom ho treba hľadať? Naozaj, u sochárov je to jednoduchšie a na prvý pohľad zjavné. Ich sympóziá majú vždy čosi usmerňujúce a základné, čo je od počiatku dané a mimovoľne sa pre účastníkov sympózia stáva spojivom, prirodzenou spoločnou bázou. Je to predovšetkým materiál – kameň, drevo či kov. A potom určenie – miesto, krajina, kde sochy vznikajú a kde ostávajú natrvalo. U maliarov takéto jednotiace predpoklady chýbajú. Čo teda? Názorová blízkosť, program? Či azda téma? Alebo technika? Bývali v minulosti a dodnes sú prípady, že zopár maliarov sa rozhodne žiť a tvoriť po istý čas vedno, na vyvolenom mieste. No nech to už boli barbizonci, nazaréni či trebárs členovia Recherche d'art visuel, zakaždým sú to ľudia spríbuznení vierou, povahou talentu i názorom akoby z ‚jednej dediny‘, zaujatí pre istý, pre svoj vlastný spôsob, ktorý takto spoločne demonštrujú.

Na moravianskom sympóziu nič nie je predom stanovené, dáva maliarom príležitosť pracovať začas

nerušene, v pokoji a celkom voľne.”[3] Autorka tejto reflexie, historička umenia Iva Mojžišová, bola ako teoretička súčasťou prvých dvoch ročníkoch Maliarskeho sympózia v Moravanoch (1967 a 1968) a podala o nich prvé dodnes neprekonané písomné svedectvo. Záujem o jej umenovednú prácu priviedol aj mňa, v roku 2006 ako čerstvú absolventku kunsthistórie – takmer o štyridsať rokov neskôr na to isté miesto – do kaštieľa v Moravanoch nad Váhom.

Kaštieľ

Kaštieľ v obci Moravany nad Váhom pri Piešťanoch disponuje špecifickým geniom loci, niečím, čo ťažko opísať, ale funguje to hneď, keď ho zahliadnete. Pôsobivé priečelie s bielou fasádou, mimoriadne svetlo, krásne prostredie a atmosféra nielen tohto miesta, ale aj okolitej krajiny, ktorá je zabývaná už od praveku. (V dobe ľadovej tu bol koridor tundry medzi ľadovcami, mamuty a ich lovci, nám zanechali hmatateľné stopy svojej prítomnosti – najznámejším artefaktom je určite krásny praveký idol Moravianska Venuša, vyoraná na poli nad obcou v roku 1938.[4])

Renesančný kaštieľ bol pôvodne prízemnou kúriou zo 16. storočia, ktorú postavili pravdepodobne Turzovci. Neskôr ho získali Čákiovci, ktorí pristavali prízemné objekty, stajne a hospodársky areál a za kaštieľom založili rozsiahly park. „Renesančný vzhľad prešiel ranobarokovou úpravou, keď bol v správe rodu Motešických. Súčasnú podobu dali kaštieľu najmä stavebné úpravy z roku 1884, keď sa majiteľmi stala šľachtická rodina Zedwitzovcov z Bavorska. (...) Počas prvej svetovej vojny sídlila v kaštieli vojenská nemocnica a počas druhej svetovej tu sídlili sovietski vojaci. Od roku 1945 do 1948 slúžil ako škola, neskôr patrilo krajskej správe lesov. V roku 1959 sa kaštieľ stal majetkom Slovenského fondu výtvarných umelcov a prebehli v ňom stavebné úpravy.“ Kaštieľ sa stal na viac ako tridsať rokov zázemím pre umelecké tvorivé pobyty, domáce aj medzinárodné umelecké sympóziá. V roku 2006 však bol predaný, v konečnom dôsledku záujemcom zo Slovinska, tí sa však oň nestarali a nesplácali úver, ktorí si naň vzali.”[5] Aj preto sa v roku 2007 skončila dlhá línia sympózií a začala smutná dekáda jeho postupného chátrania. Dnes má však tento príbeh nečakaný happyend – manželia Róbert a Petra Vydrovci z OZ Kaštieľ Moravany sa postupne postarali o usporiadanie všetkých právnych náležitostí, budovy aj pozemok parku majú vo svojom vlastníctve a od roku 2018 tu prebiehajú rekonštrukčné práce. Spolu s nimi si, samozrejme, musíme položiť otázku o dnešnej životaschopnosti a udržateľnosti idey oživiť a uživiť architektonickú pamiatku u nás, a taktiež ako zmysluplne nadviazať na prerušenú kultúrno-umeleckú tradíciu a spoločenský význam tohto miesta...?

Resuscitácia tradície

V roku 2020 sme sa pokúsili nadviazať na jedinečnú tradíciu maliarskych sympózií a usporiadali 41. ročník tohto podujatia, ktoré sa po 13-ročnej pauze mohlo obnoviť vďaka filantropickým a dobrovoľníckym aktivitám a tiež vďaka dotácii Fondu na podporu umenia. Občianske združenie Kaštieľ Moravany a organizátorka hlavného podujatia tohto leta *Artrooms Moravany 2* Zuzana Sabová zo 4D Gallery ma oslovili ako kurátorku a pozvali na tvorivé stretnutie štyri maliarky: Luciu Dovičákovú, Kristínu Bukovčákovú, Mikaelu Miu Papp a pražskú umelkyňu (v čase koronakrízy jedinou účastníčkou zo zahraničia) Anežku Hoškovú.

Lucia Dovičáková (1981) známa košická maliarka je absolventkou ateliéru súčasnej maľby u doc. Adama Szentpéteryho a prof. Rudolfa Sikoru na Fakulte umení v Košiciach (2000 – 2006). V roku 2006 sa stala finalistkou Ceny Oskára Čepana a v roku 2011 laureátkou ceny Tatra Banky – Mladý tvorca. Vo svojich pôsobivých naratívno-symbolických maľbách zobrazuje témy ilustrujúce vonkajšiu aj vnútornú realitu dnešných žien a matiek, ktoré sa „pokúšajú zapasovať do nejakej typickej ženskej situácie, ale očakávanú harmóniu narúša cudzorodý prvok.“ Hrdinky Dovičákovy obrazov zdolávajú nástrahy každodennosti a trpkosť zažitých stereotypov viac-menej s nadhľadom a úspešne, a to vďaka maliarkinmu zmyslu pre senzitivne pozorovanie, vtipné fabulovanie, šokujúcu otvorenosť a terapeutickú iróniu.[6]

Kristína Bukovčáková (1991) je mladá slovenská maliarka žijúca v Prahe. Vyštudovala v ateliéri Intermediální konfrontace na Vysokej škole uměleckoprůmyslovej v Prahe (J. David), jej svieži maliarsky talent bol viackrát ocenený medzinárodnou porotou odborníkov v prestížnej celoslovenskej súťaži VUB Malba (2015 - 2. miesto, 2016 - 1. miesto). Upozornila na seba špecifickou figurálnou malbou. „V najnovšej tvorbe spracováva environmentálnu tému a ponúka divákovi pohľad na súčasný svet ako výsledok mixu ekologických, ekonomických a politických kríz smerujúcich ku katastrofálnym scenárom.“[\[7\]](#)

Mikaela Mia Papp (1988) - maliarka z najmladšej generácie, ktorá čerstvo skončila magisterské štúdium v 4. maliarskom ateliéri prof. Ivana Csudaia, akad. mal., na Vysokej škole výtvarných umení v Bratislave. Vo svojej tvorbe aktuálne rozvíja svojskú a neprehliadnutelnú podobu „acid urban geometrie“. Inšpirácie nachádza v mestskom prostredí, ktoré ju obklopuje: „komunikujem cez jednoduché symboly a kultúrne kódy, používam elementárny jazyk prevzatý z ulíc anonymného mesta, počítačových hier a komiksov. Sústredím sa na skúmanie priestoru v malbe, manipulujem zachytené objekty, používam zmenené štruktúry, materiály, farby aj línie.“[\[8\]](#)

Anežka Hošková (1982, Praha) maliarka a multimedialna umelkyňa, hosť 41. maliarskeho sympózia z Čiech. Vyštudovala na Fakulte výtvarných umění, Vysokého učení technického v Brne (2001 - 2007, doc. V. Stratil). Je neprehliadnuteľnou súčasťou pražskej umeleckej a kultúrnej scény nielen ako umelkyňa, ale aj ako galeristka, DJka a spoluorganizátorka úspešného festivalu nezávislej hudobnej scény Creepy Teepee. Výtvarná tvorba A. Hoškovej sa pohybuje na pomedzí kresby, malby, inštalácie a performancie. Jej diela sú spájané s „medzinárodným prúdom mystickej, asociačnej malby a postinternetovej estetiky“. Pracuje s originálnou ornamentikou a figuráciou, v rámci ktorých kombinuje, vrství, významovo aj vizuálne transformuje množstvo obrazovo-textových informácií, ktoré pozbierala a zaradila do svojej štýlovej „vizuálnej databázy“.[\[9\]](#)

Výborná dámska partička úspešne overila, či je aj dnes relevantné a stále aktuálne pôvodné poslanie sympoziálnych stretnutí - stretnúť sa a načas nerušene tvoriť. Výsledky ich dvojtýždňového pobytu boli po od augusta do septembra vystavené v ‚ateliérovom‘ krídle kaštieľa Moravany.[\[10\]](#)

L i t e r a t ú r a

Belohradská, L.: *Nové priestory pre sochu*. IN: *Šesťdesiate*. Slovenská národná galéria, Bratislava 1995, s. 269.

Čúzzyová, S.: *Pramene 1967 - 2007. Výstava k jubilejnému 40. Medzinárodnému maliarskemu sympóziu v Moravanoch*. (Zo zbierok Balneologického múzea v Piešťanoch.Katalóg.) Galéria Jána Koniarka - Kopplov kaštieľ, Trnava 21. 9. - 28. 10. 2007, 64 s.

Mojžišová, I.: *Maliarske sympóziu v Moravanoch*. In: *Giacomettiho oko a iné texty zo šesťdesiatych rokov*. Bratislava 1994..

I n t e r n e t o v é z d r o j e

https://www.pic-piestany.sk/o-meste/pamiatky/detail/?tx_kioscosmotron_pi1%5Bdetail%5D=0102025

<https://dennikn.sk/1011258/kastiel-v-moravanoch-po-rokoch-oziva-novi-majitelia-slubuju-ze-don-vrati-a-aj-umenie/>

<https://dennikn.sk/2012870/kastiel-v-moravanoch-bol-takmer-ruina-dnes-zacina-opat-ziarit-vratilo-sa-don-aj-umenie/?ref=list>

<https://www.schemnitz.sk/lucia-dovicakova>

https://fm.rtvs.sk/rubriky/z-vysielania_fm/193390/cerstve-ovocie-kristina-bukovcakova

<https://www.saatchiart.com/mikaelamiapapp>

<https://www.works.io/anezka-hoskova/texts>

P o z n á m k y

- [1] Belohradská, L.: *Nové priestory pre sochu*. IN: *Šesťdesiate*. Slovenská národná galéria, Bratislava 1995, s. 269.
- [2] Z textu: Čúzyová, S.: *Pramene 1967 – 2007. Výstava k jubilejnému 40. Medzinárodnému maliarskemu sympóziu v Moravanoch*. (Zo zbierok Balneologického múzea v Piešťanoch. Katalóg.) Galéria Jána Koniarka – Kopplov kaštieľ, Trnava 21. 9. – 28. 10. 2007, 64 s.
- [3] Mojžišová, I.: *Maliarske sympóziu v Moravanoch*. In: *Giacomettiho oko a iné texty zo šesťdesiatych rokov*. Bratislava 1994, s. 130 – 131.
- [4] Viac napríklad na:
https://www.pic-piestany.sk/o-meste/pamiatky/detaily/?tx_kioscosmotron_pi1%5Bdetail%5D=0102025
- [5] Čerpané z článku uverejneného 27. 1. 2018 v Denníku N:
<https://dennikn.sk/1011258/kastiel-v-moravanoch-po-rokoch-oziva-novi-majitelia-slubuju-ze-don-vrati-a-aj-umenie/>
Ďalší článok vyšiel v lete 2020:
<https://dennikn.sk/2012870/kastiel-v-moravanoch-bol-takmer-ruina-dnes-zacina-opat-ziarit-vratilo-sa-don-aj-umenie/?ref=list>
- [6] Zdroj: <https://www.schemnitz.sk/lucia-dovicakova>
- [7] Zdroj: https://fm.rtvs.sk/rubriky/z-vysielania_fm/193390/cerstve-ovocie-kristina-bukovcakova
- [8] Zdroj: <https://www.saatchiart.com/mikaelamiapapp>
- [9] Zdroj: <https://www.works.io/anezka-hoskova/texts>
- [10] Kurátorka maliarskeho sympózia: Silvia L. Čúzyová, Organizátorka: Zuzana Sabová – 4D Gallery, Vernisáž: 1. 8. 2020 o 16.00, Výstava trvala do 19. 9. 2020.

Mgr. Silvia L. Čúzyová, PhD.
Katedra pedagogiky výtvarného umenia
Pedagogická fakulta TU v Trnave
Priemyselná 4
918 43 Trnava
e-mail: silvia.cuzyova@gmail.com

Autor fotografií: Silvia Čúzyová

